

ปัญหาสุขภาพอนามัยและการเจ็บป่วยของแรงงานสตรี ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ

กุศล สุนทรธาดา*

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่ง ที่มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศไปในการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยมีพื้นฐานการพัฒนาอุตสาหกรรมมาเกือบสามทศวรรษทั้งอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า (import substitution) และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (export-oriented) หัตถอุตสาหกรรม (manufacturing industry) นับเป็นอุตสาหกรรมส่งออกประเภทหนึ่ง ที่มีการใช้แรงงานจำนวนมากควบคู่ไปกับการใช้เครื่องจักรจากการสำรวจแรงงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (รอบที่ 2) พบว่า หัตถอุตสาหกรรม มีแรงงานทั้งสิ้นประมาณ 2.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 37 ของแรงงานทั้งหมด เป็นชายร้อยละ 54 และหญิงร้อยละ 46 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2528) โดยอุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานสตรีมากที่สุด จากการสำรวจสถานประกอบการและแรงงานในกรุงเทพมหานคร นนทบุรี สมุทรปราการ และปทุมธานี ของกรมแรงงาน พบว่า อุตสาหกรรมสิ่งทอมีคนงานทั้งหมดประมาณ 81,557 คน เป็นชายร้อยละ 30 และหญิงร้อยละ 70 (กรมแรงงาน, 2521) และแรงงานที่ทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอส่วนใหญ่เป็นแรงงานสตรีที่ย้ายถิ่นมาจากจังหวัดในภาคต่าง ๆ กว่าร้อยละ 80 โดยเฉพาะจังหวัดในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Podhisita and Soonthorndhada, 1988) ซึ่งในระยะแรกยังไม่คุ้นเคยกับระบบการทำงานใน โรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะระบบงานกะและงานล่วงเวลา ทำให้คนงานเหล่านี้ต้องปรับตัวอย่างมาก ประกอบกับจะต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่ต้องเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น เสียงดังจากเครื่องจักร ฝุ่นที่เกิดจากขบวนการผลิต ความร้อนที่เกิดจากการทำงานของเครื่องจักรต่าง ๆ แสงที่ไม่เพียงพอเนื่องจากมีฝุ่นไปจับหลอดไฟ เป็นต้น รวมทั้งลักษณะงานที่ซ้ำซาก ทำทางการทำงานที่ผิดธรรมชาติ และอันตราย ที่เกิดจากเครื่องจักร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการเจ็บป่วย และสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะในระยะยาว แก่คนงานสตรีทั้งสิ้น ประกอบกับสภาพทางเศรษฐกิจ ภาระทางครอบครัวและงานบ้านจุกจิกต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดความเครียดทางอารมณ์แก่คนงาน

* สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา นครชัยศรี นครปฐม 73170

สตรี ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาสุขภาพและการเจ็บป่วยในที่สุด ดังนั้นปัญหาสุขภาพอนามัย และการเจ็บป่วยของสตรี จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ได้มีการศึกษารวบรวมข้อมูลมา

บทความนี้ เสนอผลการศึกษารวบรวมข้อมูลในเรื่องปัญหาการเจ็บป่วยและสุขภาพอนามัยของแรงงานสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอว่า มีลักษณะการเจ็บป่วยและสภาวะสุขภาพอนามัยเป็นอย่างไร มีความตระหนักหรือรับรู้ต่อผลของการทำงานที่มีต่อสุขภาพอนามัยในระยะยาวเพียงใด รวมทั้งเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพของแรงงานสตรี เพื่อว่าความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวจะได้นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสตรี นายจ้างและรัฐบาลในการที่จะหาแนวทางป้องกันและแก้ไขภัยอันตรายที่อาจจะมีต่อสุขภาพอนามัยของสตรี เพื่อสนับสนุนให้ประสิทธิภาพในการทำงานของสตรีสูงขึ้น และเป็นการเสริมสร้างโอกาสในการทำงานของแรงงานสตรีอันจะเป็นผลให้สตรีมีบทบาทและสถานภาพในการทำงานสูงขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอภาพบางด้านของแรงงานสตรีที่ทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอคือ

1. ด้านสถานภาพการทำงาน ประวัติการทำงานของแรงงานสตรี
2. สภาวะสุขภาพอนามัย และการเจ็บป่วยของแรงงานสตรี
3. ทักษะในเครื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ เช่น สภาวะการทำงาน และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน การป้องกันอันตรายจากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน
4. ความสัมพันธ์ของอาการเจ็บป่วยกับระยะเวลาในการทำงาน
5. ปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดการเจ็บป่วยของแรงงานสตรี

ข้อมูลที่น่าสนใจในการศึกษา

ข้อมูลที่น่าสนใจประกอบในการเขียนบทความนี้ ได้มาจากผลการสำรวจแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมสิ่งทอในช่วง กันยายน 2530 - ธันวาคม 2531 เกี่ยวกับ “ผลของการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอที่มีต่อสุขภาพอนามัย และสถานะเศรษฐกิจสังคมของแรงงานย้ายถิ่นสตรี” โดยการสัมภาษณ์และทำการตรวจสอบสุขภาพแรงงานสตรีที่ทำงานในขบวนการผลิตของอุตสาหกรรมสิ่งทอ ที่เลือกมาเป็นตัวอย่างจำนวน 12 โรงงานมีแรงงานสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างในการสัมภาษณ์ จำนวน 906 ราย และทำการสุ่มแรงงานสตรีดังกล่าวมาตรวจสอบสุขภาพ จำนวน 228 ราย

สำหรับการเลือกตัวอย่าง เพื่อมาสัมภาษณ์ในการศึกษาค้นคว้านี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างหลายวิธีกล่าวคือ ในกรณีที่เจ้าของโรงงานอนุญาตให้คนงานสตรีบางคนหยุดทำงานได้ในเวลาสัมภาษณ์ หัวหน้าคนงานในโรงงานจะเป็นผู้เลือกคนงานสตรีออกมาให้สัมภาษณ์โดยไม่ให้กระทบกระเทือนต่อกระบวนการผลิตของโรงงาน แต่สำหรับกรณีที่บางโรงงานไม่อนุญาตให้พนักงานหยุดปฏิบัติงานชั่วคราวได้ นักวิจัยก็จะใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการสุ่มตัวอย่างคนงานที่ออกมาในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวันหรือในช่วงที่เลิกงานแล้วก็จะติดตามไปสัมภาษณ์ที่หอพักภายในโรงงาน

ลักษณะทั่วไปของแรงงานสตรีตัวอย่าง

สำหรับลักษณะทั่วไปของแรงงานสตรีที่เสนอในตาราง 1 นั้น จากข้อมูลจะเห็นว่าแรงงานสตรีในอุตสาหกรรมสิ่งทอที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 20-39 ปี ประมาณร้อยละ 90 คือมากที่สุดอยู่ในช่วง 20-29 ปี ร้อยละ 48 รองลงไปคือกลุ่มอายุ 30-39 ปี ร้อยละ 42 และส่วนใหญ่เป็นแรงงานย้ายถิ่นมาจากชนบทประมาณร้อยละ 74 โดยเฉพาะมาจากภาคกลางมากที่สุดประมาณร้อยละ 42 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาร้อยละ 37 แรงงานเหล่านี้มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ คือส่วนใหญ่จบ ป.4 ร้อยละ 59 และ ป.5-ป.7 ร้อยละ 33 ทั้งนี้เนื่องมาจากการทำงานในอุตสาหกรรมทอผ้านั้น ต้องการแรงงานกึ่งฝีมือ (Semi - skilled) เพราะเป็นการทำงานในลักษณะที่ใช้แรงงานคนควบคู่ไปกับการใช้เครื่องจักร ซึ่งอาศัยการฝึกฝนเล็กน้อยก็ทำได้ และจะมีความชำนาญในงานเฉพาะอย่างนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อทำงานไปนาน ๆ โดยทั่วไปแรงงานส่วนใหญ่จะมีสถานภาพเป็นโสดร้อยละ 68 มากกว่าสมรส แรงงานกว่าครึ่งมีรายได้ในช่วง 2,000-2,999 บาท ร้อยละ 53 และ 3,000 - 3,999 บาท ร้อยละ 35 โดยที่รายได้เฉลี่ย

สูงพอสมควรประมาณ 2,700 บาท ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 มีภาระที่จะต้องส่งเงินกลับไปเลี้ยงดูครอบครัวเดิมในต่างจังหวัดโดยเฉพาะพ่อแม่และน้องประมาณ 2-3 คน จำนวนเงินส่งกลับเฉลี่ยต่อปีประมาณ 9,260 บาท

ตาราง 1. ร้อยละของแรงงานสตรีตัวอย่างจำแนกตามลักษณะทั่วไปและครั้งที่สำรวจ

ลักษณะทั่วไป	ร้อยละ	จำนวน
กลุ่มอายุ		
15-19	6.5	(59)
20-29	48.1	(436)
30-39	42.0	(384)
40 และสูงกว่า	3.0	(27)
รวม	100.0	(906)
อายุเฉลี่ย = 28.0 ปี		
ภูมิลำเนา		
ภาคเหนือ	9.2	(83)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	37.0	(335)
ภาคกลาง	41.7	(378)
ภาคใต้	4.3	(39)
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	7.8	(71)
รวม	100.0	(906)
เขตที่อยู่อาศัยเดิม		
ชนบท	74.0	(670)
เมือง	26.0	(236)
รวม	100.0	(906)
ระดับการศึกษา		
ป.4 และต่ำกว่า	59.3	(537)
ป.5-ป.7	33.1	(230)
สูงกว่า ป.7	7.6	(139)
รวม	100.0	(906)
จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย = 5.1 ปี		

(ต่อ)

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	ร้อยละ	จำนวน
สถานภาพสมรส		
โสด	68.2	(618)
สมรส	27.6	(250)
หม้าย หย่า แยก	4.2	(38)
รวม	100.0	(906)
รายได้ต่อเดือน (บาท)		
ต่ำกว่า 1,999	7.9	(72)
2,000 - 2,999	52.9	(474)
3,000 - 3,999	34.9	(316)
4,000 - 4,999	3.5	(32)
5,000 และสูงกว่า	1.3	(12)
รวม	100.0	(906)
รายได้เฉลี่ย = 2,733 บาท		
เงินส่งกลับต่อปี (บาท)		
ไม่ได้ส่ง	16.6	(150)
ส่งต่ำกว่า 1,000	0.6	(6)
1,000 - 4,999	14.8	(134)
5,000 - 9,999	30.9	(280)
10,000 - 14,999	26.9	(244)
15,000 - 19,999	4.3	(39)
20,000 และสูงกว่า	5.8	(53)
รวม	100.0	(906)
จำนวนเงินเฉลี่ยของคนส่งเงินกลับ = 9,260 บาท		
จำนวนคนในอุปการะ (คน)		
ไม่มีเลย	10.2	(92)
1-2	43.9	(398)
3-4	30.3	(274)
5 และสูงกว่า	15.6	(142)
รวม	100.0	(906)
จำนวนคนที่อยู่ในอุปการะเฉลี่ย = 2.6 คน		

สถานภาพการทำงานและประวัติการทำงาน

จากการสำรวจโรงงานทอผ้าจำนวน 12 โรงงาน โดยการสัมภาษณ์แรงงานสตรีจำนวน 906 ราย (ตาราง 2) พบว่าแรงงานสตรีส่วนใหญ่มีสถานภาพการจ้างเป็นลูกจ้างประจำรายวัน (ร้อยละ 87.2) รองลงมาเป็นลูกจ้างประจำรายเดือน (ร้อยละ 12.0) นอกนั้นเป็นลูกจ้างอื่น ๆ ที่จ้างมาเป็นครั้งคราวเฉพาะช่วงที่มีการสั่งซื้อสินค้ามาก ๆ เท่านั้น

สำหรับประวัติการทำงานของแรงงานสตรีที่ทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอนั้น เนื่องจากภายในโรงงานจะมีกระบวนการผลิตหลัก ๆ สองอย่าง คือ การปั่นด้ายและทอผ้า ในกระบวนการปั่นด้ายจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้คือการตีฝ้าย สางใย ฝ้ายหรือด้ายยัดเส้นใย ปั่นเส้นใย กรอด้าย ทำด้ายหลอดหรือด้ายขด สำหรับกระบวนการทอผ้าก็มีขั้นตอนดังนี้ นำด้ายขดหรือด้ายหลอดมาโยงม้วน ร้อยตะกรอ กรอด้ายพุ่งทอผ้า ตรวจผ้า แด่งผ้า ทำผ้าสำเร็จรูปและบรรจุหีบห่อ แรงงานสตรีที่เข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมทอผ้าในระยะแรก ๆ จะถูกฝึกให้มาทำหน้าที่หลาย ๆ อย่างในกระบวนการผลิตแต่ละอันเพื่อว่าเวลาเพื่อนร่วมงานลา หรือขาดงานจะได้ทำหน้าที่แทนได้โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการผลิต แต่โดยทั่วไปแรงงานเหล่านี้ก็จะมีหน้าที่ประจำอยู่ในกระบวนการผลิตหลัก ๆ ดังกล่าว สำหรับการศึกษาในครั้งนี้สุ่มตัวอย่างได้ แรงงานสตรีจากกระบวนการปั่นด้ายร้อยละ 58.3 และจากกระบวนการทอผ้าร้อยละ 41.7 อย่างไรก็ตามแม้ว่าคนงานจะถูกฝึกให้ทำงานได้หลายหน้าที่ แต่ปรากฏว่าเมื่อเข้าทำงานในหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งแล้ว ปรากฏว่าแรงงานสตรีดังกล่าวร้อยละ 45.8 เท่านั้นที่เคยเปลี่ยนหน้าที่บ้าง อีกร้อยละ 54.2 ไม่เคยเปลี่ยนหน้าที่เลย นอกจากนี้มีน้อยมากที่จะมีโอกาสเปลี่ยนกระบวนการผลิตคือมีเพียงร้อยละ 7.9 ที่เหลือร้อยละ 92.1 ไม่เคยเปลี่ยนกระบวนการผลิต ทั้ง ๆ ที่คนงานเหล่านี้ส่วนใหญ่ทำงานมานานแล้ว คือ ร้อยละ 37.3 ทำงานมานานกว่า 10 ปี ร้อยละ 30.4 ทำงานมานาน 7-10 ปี และร้อยละ 16.7 ทำงานมานานกว่า 3 ปี แรงงานสตรีเหล่านี้กว่าร้อยละ 70 อยากจะทำงานนี้ต่อไปเป็นการถาวร คือทำไปจนกว่านายจ้างจะเลิกจ้าง ร้อยละ 51.5 และอยากทำไปจนกว่าสุขภาพร่างกายจะทนไม่ได้ ร้อยละ 17.3 และจะทำไปอีกสักช่วงเวลาหนึ่งร้อยละ 14.5

จากตารางนี้ จะเห็นได้ว่าแรงงานหญิงส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีความมั่นคงในการทำงานเพราะส่วนใหญ่มีฐานะเป็นลูกจ้างประจำรายวันไปเรื่อย ๆ ซึ่งจะไม่มีสิทธิได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เช่นเดียวกับลูกจ้างประจำรายเดือน ซึ่งมีกฎหมายแรงงานคุ้มครองอยู่ สำหรับลักษณะงานในโรงงานส่วนใหญ่จะเป็นงานที่อาศัยความชำนาญเฉพาะอย่างซึ่งค่อนข้างจะจำเจซ้ำซาก ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหน้าที่ แม้ว่าจะทำงานมานานแล้วก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามคนงานส่วนใหญ่ก็ยังอยากที่จะทำงานนี้ต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่านายจ้างจะเลิกจ้าง หรือจนกว่าร่างกายจะทำไม่ไหว มีคนงานที่อยากเปลี่ยนงานไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตลาดแรงงานในปัจจุบันมีน้อยทำให้โอกาสในการเปลี่ยนงานเป็นไปได้ยากขึ้น โดยเฉพาะสตรีที่สมรสแล้วแม้ว่าเขาอยากจะทำงานอื่นที่ดีกว่านี้

ตาราง 2. ร้อยละของแรงงานสตรี จำแนกตามสถานภาพการจ้างและประวัติการทำงาน

	ร้อยละ	จำนวน
สถานภาพการจ้าง		
ถูกจ้างประจำรายเดือน	12.0	(109)
ถูกจ้างประจำรายวัน	87.2	(790)
อื่นๆ	0.8	(7)
รวม	100.0	(906)
ปัจจุบันทำงานใน		
กระบวนการปั้นค้ำย	58.3	(529)
กระบวนการทอดผ้า	41.7	(377)
รวม	100.0	(906)
ตั้งแต่เข้ามาทำงานเคยมีการเปลี่ยนหน้าที่		
เคย	45.8	(415)
ไม่เคย	54.2	(461)
รวม	100.0	(906)
ตั้งแต่เข้ามาทำงานเคยเปลี่ยนกระบวนการผลิต		
เคย	7.9	(72)
ไม่เคย	92.1	(834)
รวม	100.0	(906)
ระยะเวลาในการทำงานในโรงงานนี้ (เดือน)		
0 - 36	15.6	(141)
37 - 60	9.7	(88)
61 - 84	7.0	(63)
85 - 120	30.4	(275)
121 และมากกว่า	37.3	(338)
รวม	100.0	(906)
คาดว่าจะทำงานต่อไปอีกนาน (ปี)		
อีกสักช่วงเวลา (ช่วง 1-20 ปี)	14.5	(132)
นานเท่าที่เขาจะจ้าง	51.5	(466)
นานเท่าที่ร่างกายจะทนไหว	17.3	(157)
จนกว่าจะหางานอื่นที่ดีกว่าได้	10.8	(98)
อื่นๆ	5.9	(53)
รวม	100.0	(906)

สภาวะสุขภาพอนามัยและการเจ็บป่วย

จากการซักถามถึงสภาวะสุขภาพอนามัยและการเจ็บป่วยทั่ว ๆ ไปของแรงงานสตรีที่ทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยถามถึงอาการเจ็บป่วยก่อนที่จะเข้ามาทำงานในโรงงานจนกระทั่งถึงปัจจุบันว่ามีอาการเจ็บป่วยอะไรบ้าง โดยจำแนกอาการเจ็บป่วยที่พบเป็นกลุ่มคร่าว ๆ ดังนี้

1. อาการเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ได้แก่ อาการหอบ เหนื่อยหายใจลำบาก หายใจมีเสียงดัง และโรคทางเดินหายใจอื่น ๆ เช่น ไอ หวัด ไซนัสและแพ้อากาศ
2. อาการทางตา ได้แก่ คันตา แสบตา น้ำตาไหลตลอดเวลา ตาพร่ามัว ริดสีดวงตา และความผิดปกติของสายตา
3. อาการทางผิวหนัง ได้แก่ ผื่นคันตามผิวหนังและภูมิแพ้ต่าง ๆ
4. อาการทางหู ได้แก่ คันหู หูอื้อ หูคิง หูดเสียงธรรมชาติไม่ค่อยได้ยิน
5. อาการทางประสาท เช่น เครียด ใจสั่น ปวดศีรษะข้างเดียว ความดันโลหิตสูงหรือต่ำเกินไป วิตกกังวล
6. อาการทางกล้ามเนื้อ ได้แก่ ปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อ ข้อกระดูกและกล้ามเนื้อกระดูก
7. โรคอื่น ๆ ได้แก่ โรคกระเพาะอาหาร โรคจิตจาง ทอลซิล หัวใจ โรคเหงือก และฟัน

ผลจากการสอบถามอาการเจ็บป่วยก่อนเข้ามาทำงานในโรงงานนี้ (ตาราง 3) ปรากฏว่ามีร้อยละ 15.4 ที่รายงานว่าเคยเจ็บป่วยก่อนเข้ามาทำงานในโรงงานนี้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโรคอื่น ๆ ทั่วไป เช่น กระเพาะอาหาร โรคจิตจาง เป็นต้น สูงถึงร้อยละ 9.6 และรองลงมาคือ อาการทางประสาทโดยเฉพาะปวดศีรษะ ร้อยละ 2.1 และอาการเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจร้อยละ 1.9 ซึ่งส่วนใหญ่มีประวัติเคยทำงานในโรงงานทอผ้าอื่นมาก่อน แต่เมื่อซักถามถึงอาการเจ็บป่วยในปัจจุบันก็พบว่ามีอาการเจ็บป่วยมากขึ้น และมักมีอาการของโรคหลาย ๆ อย่าง จึงได้ให้ผู้ตอบบอกอาการของโรคและความถี่ของการเจ็บป่วยโดยจำแนกเป็นอย่างน้อยวันละครั้ง อาทิตย์ละครั้ง ทุกสอง อาทิตย์ครั้ง และประมาณเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งพบว่าคนที่รายงานว่ามีอาการเจ็บป่วยมีสูงขึ้น กล่าวคือ คนที่รายงานว่ามีอาการเจ็บป่วยบ่อยคือเกิดขึ้นทุกวันมีร้อยละ 18 ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอาการทางตา เช่น คันตา แสบตา น้ำตาไหล และตาพร่ามัว ซึ่งคนงานบอกว่าเกิดขึ้นขณะเข้ามาทำงานเมื่อเจอฝุ่นฝ้ายต่าง ๆ ในโรงงาน รองลงมาได้แก่อาการเกี่ยวกับทางเดินหายใจ โดยเฉพาะ ไอ จาม หวัด เป็นต้น จะเกิดขึ้นเสมอ

เป็นประจําอย่างน้อย 1 ครั้งในทุกสัปดาห์ ทุกสองสัปดาห์ และทุกเดือนมีมากขึ้นตามลำดับ คือ ร้อยละ 31 ร้อยละ 32.8 และร้อยละ 37.5 โดยอาการเจ็บป่วยที่เป็นกันมากได้แก่ อาการที่เกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ อาการทางตาต่าง ๆ อาการทางผิวหนัง และอาการทางหู จะเห็นได้ว่าอาการส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นนั้นส่วนใหญ่เกิดมาจากสิ่งแวดล้อมของโรงงานโดยเฉพาะฝุ่นฝ้ายที่ฟุ้งกระจายอยู่ในโรงงาน ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดอาการเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจต่าง ๆ เช่น ไอ จาม หวัด และเมื่อโค่นฝุ่นไปนานจะมีอาการรุนแรงขึ้นทำให้สมรรถภาพการทำงานของปอดลดลง ซึ่งทำให้เกิดอาการหอบเหนื่อยหายใจลำบาก หายใจมีเสียงดังหวีด ๆ แล้วยังทำให้เกิดอาการทางตา เช่น คันตา แสบตา น้ำตาไหล นอกจากนี้ฝุ่นยังทำให้เกิดอาการทางผิวหนัง เช่น เกิดอาการระคายเคือง ผื่นคัน และภูมิแพ้ เป็นต้น สำหรับอาการเจ็บป่วยทางหูที่มีเพิ่มขึ้นก็คงจะมีสาเหตุมาจากเสียงดังของเครื่องจักร ซึ่งทำให้มีอาการตั้งแต่ คันหู หูอื้อ พุดเสียงธรรมชาติไม่ได้ยินและถ้าทำไปนาน ๆ โดยไม่มีการป้องกันก็อาจจะกลายเป็นคนหูตึงไป นอกจากนี้สารเคมีในแผนกฟอก และย้อมผ้าหรือเส้นด้ายต่าง ๆ ก็อาจทำให้คนงานที่อยู่ในแผนกเหล่านี้มีอาการทางตา ทางผิวหนังหรือทางเดินหายใจและอื่น ๆ ได้เช่นกัน

ตาราง 3. ร้อยละของอาการเจ็บป่วยทั่ว ๆ ไปของแรงงานสตรี

อาการเจ็บป่วย	ก่อนเข้าทำงาน	ปัจจุบัน			
		วันละครั้ง	สัปดาห์ละครั้ง	สองสัปดาห์ละครั้ง	เดือนละครั้ง
ระบบทางเดินหายใจ	1.9	5.6	11.6	11.5	14.3
ตา	0.5	5.7	8.9	9.8	11.0
ผิวหนัง	0.4	2.1	3.2	4.6	5.8
หู	0.2	2.8	4.3	4.0	3.2
ประสาท	2.1	0.9	1.8	2.3	1.9
กล้ามเนื้อ	0.7	0.3	0.2	0.2	0.2
อื่น ๆ	9.6	0.6	1.0	0.3	1.1
ไม่มีอาการ	84.6	82.0	69.0	67.2	62.5
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
(จำนวน)	(906)	(906)	(906)	(906)	(906)

อาการเจ็บป่วยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

การทำงานในสิ่งแวดล้อมที่มีฝุ่นฝ้ายมาก ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสมรรถภาพการทำงานของปอด รวมทั้งอาการระคายเคืองทางตาต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมที่มีเสียงดังของเครื่องจักร ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสมรรถภาพการได้ยินของหู ในการศึกษาครั้งนี้ได้มีการถามถึงอาการเจ็บป่วยที่อาจจะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ทั้งในช่วงก่อนหน้าและอาการเจ็บป่วยในปัจจุบัน เพราะอาการเจ็บป่วยบางอย่างจะต้องอาศัยช่วงเวลาที่ยาวนานพอสมควรถึงจะปรากฏอาการ จากการชักประวัติดังกล่าวผลปรากฏว่า (ตาราง 4) ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาแรงงานสตรีตัวอย่างมีอาการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ เช่น อาการไอ จาม มีเสมหะมากในตอนเช้า และหลังตื่นนอนเป็นเวลาติดต่อกันนาน 3 เดือนซึ่งเป็นอาการเบื้องต้นของโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจร้อยละ 17.4 แต่ส่วนใหญ่ไม่ถึงขั้นต้องลาหรือขาดงาน มีที่ลางานเนื่องจากการเจ็บป่วยดังกล่าวเพียงร้อยละ 8.5 หรือประมาณเกือบครึ่งหนึ่งของคนที่มีอาการของโรค และปัจจุบันอาการเจ็บป่วยมากขึ้นด้วยโรคทางเดินหายใจที่ค่อนข้างรุนแรงคือมีอาการหอบเหนื่อยหายใจลำบาก หายใจมีเสียงดังหวีด ๆ ขณะเดินหรือทำงานเบา ๆ มีร้อยละ 18.5

สำหรับสมรรถภาพการได้ยินนั้นพบว่า ก่อนเข้ามาทำงานมีอาการผิดปกติทางหูเพียงร้อยละ 3.3 แต่ปัจจุบันมีอาการผิดปกติเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 29.5 ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอาการหูอื้อ และเวลาพูดธรรมดาไม่ค่อยได้ยินร้อยละ 14.7 หูตึงร้อยละ 10.2 นอกนั้นก็มีอาการเล็กน้อย เช่น ปวดหู คันหู เยื่อหูเสื่อม ร้อยละ 2.9 ที่ยังปกติไม่มีอาการอะไรเลยร้อยละ 70.5

ส่วนอาการทางตานี้พบว่า ก่อนเข้ามาทำงานมีคนที่ยืนยันว่ามีความผิดปกติทางตาเพียงร้อยละ 5.0 แต่ปัจจุบันมีรายงานว่ามีอาการผิดปกติทางตาสูงขึ้นอย่างมากคือร้อยละ 52.6 โดยอาการผิดปกติทางตาส่วนใหญ่จะเป็นอาการเกี่ยวกับการคันตา แสบตา มีน้ำตาไหลตลอดเวลา ร้อยละ 33.1 รองลงมาคืออาการผิดปกติเกี่ยวกับสายตาร้อยละ 11.9 และอาการปวดตาร้อยละ 6.7 ที่ยังเป็นปกติอยู่ร้อยละ 47.3 ซึ่งอาการผิดปกติทางตาดังกล่าวโดยเฉพาะอาการคันตา แสบตา น้ำตาไหล มีสาเหตุมาจากการมีฝุ่นฝ้ายที่ฟุ้งกระจายอยู่ในโรงงานอย่างมาก รวมทั้งสารเคมีที่ใช้ในการฟอกย้อมต่าง ๆ สำหรับการผิดปกติเกี่ยวกับสายตาอาจเกี่ยวข้องกับการมีแสงไม่เพียงพอในที่ทำงานซึ่งอาจจะเกิดการมีฝุ่นฝ้ายไปเกาะตามหลอดไฟ ทำให้มีแสงเล็ดลอดออกมาได้น้อย

นอกจากนี้งานบางอย่างเช่น การต่อเส้นด้ายที่ขาดทั้งในกระบวนการปั่นด้ายและกระบวนการทอก็ทำให้มีการใช้สายด้ายมากในแสงที่มืดน้อยนาน ๆ ไปก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสายตาได้

ตาราง 4. ร้อยละของอาการเจ็บป่วยเฉพาะโรคที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

อาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับ	จำนวน	ร้อยละ
ระบบทางเดินหายใจ :		
ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีอาการไอ จาม หรือมี		
เสมหะมากเกิดขึ้นในตอนเช้าและหลังตื่นนอน		
ติดต่อกันเป็นเวลานาน 3 เดือน	17.4	(158)
ไม่มีอาการดังกล่าว	82.6	(748)
รวม	100.0	(906)
ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ต้องพักรงานเนื่องจาก		
การเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจ	8.5	(77)
ไม่มีอาการดังกล่าว	91.5	(829)
รวม	100.0	(906)
ปัจจุบันมีอาการหอบเหนื่อย หายใจลำบาก		
หายใจมีเสียงดังหืด ๆ ขณะเดินหรือทำงานเบา ๆ	18.5	(168)
ไม่มีอาการดังกล่าว	81.5	(738)
รวม	100.0	(906)
สมรรถภาพการได้ยิน :		
ก่อนเข้ามาทำงานในโรงงานนี้เคยมีอาการ		
ผิดปกติทางหู	3.3	(30)
ไม่มีอาการดังกล่าว	96.7	(876)
รวม	100.0	(906)
ปัจจุบันมีอาการผิดปกติทางหู	29.5	(266)
ไม่มีอาการดังกล่าว	70.5	(640)
รวม	100.0	(906)

(ต่อ)

ตาราง 4 (ต่อ)

อาการเจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
อาการผิดปกติทางหูที่ระบุ :		
หูตึง	10.2	(92)
มีเสียงดังในหู	0.6	(5)
หูอื้อ/เวลาพูดธรรมดาไม่ค่อยได้ยิน	14.7	(133)
หูเป็นน้ำหนวกและแก้วหูทะลุ	1.0	(9)
ปวดหู คันหู เชื้อหูเสื่อม	2.9	(27)
ไม่มีอาการ ดังกล่าว	70.6	(640)
รวม	100.0	(906)
อาการทางตา :		
ก่อนที่เข้ามาทำงานในโรงงานนี้เคยมีอาการ		
ผิดปกติทางตา	5.0	(45)
ไม่มีอาการดังกล่าว	95.0	(861)
รวม	100.0	(906)
ปัจจุบันมีอาการผิดปกติทางตา	52.6	(477)
ไม่มีอาการดังกล่าว	47.4	(429)
รวม	100.0	(906)
อาการผิดปกติทางตาที่ระบุ :		
ปวดตา	6.7	(61)
สายตาสั้น/ยาว/เอียง	11.9	(108)
คันตา แสบตา น้ำตาไหลตลอดเวลา	33.1	(299)
ตาเป็นต้อและกึ่งงีบง่อย	1.0	(9)
ไม่มีอาการดังกล่าว	47.3	(429)
รวม	100.0	(906)

การประเมินสุขภาพของแรงงานสตรี

อย่างไรก็ตามนอกจากจะทราบความถี่ของการเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ แล้วทางศูนย์พิษวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ส่งแพทย์ที่มีความชำนาญด้านโรคที่เกี่ยวข้องกับอาชีวอนามัยเข้าไปสุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบสุขภาพของคณงาน จำนวน 228 ราย จากจำนวนคณงานทั้งหมด 906 ราย หรือประมาณร้อยละ 25 ของคณงานที่ได้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมด โดยใช้เกณฑ์ สุ่มตัวอย่างง่าย ๆ ว่าถ้าคณงานไหนสัมภาษณ์เสร็จเร็วและมีเวลาพอที่จะตรวจสอบสุขภาพก็จะ ตรวจสอบสุขภาพให้ด้วย ในการตรวจสอบสุขภาพนี้ก็จะทำการตรวจ 3 อย่าง คือ ตรวจร่างกายทั่วไป ตรวจสมรรถภาพการได้ยินของหูโดยใช้ Audiometer และตรวจสมรรถภาพการทำงานของปอดโดยใช้ Spirometer และทำการประเมินระดับสุขภาพออกมาเป็นระดับต่าง ๆ คือ

- ระดับ A₁ คือ ผลการตรวจสอบสุขภาพทุกอย่างอยู่ในเกณฑ์ปกติแม้ว่าจะมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อย ๆ น้อย ๆ แต่ก็สามารถให้การรักษาพยาบาลเบื้องต้นได้
- ระดับ A₂ คือ สุขภาพส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติ จะมีบางส่วนของร่างกายที่มีอาการผิดปกติเล็กน้อยอันเกิดจากการเสื่อมสมรรถภาพของร่างกายบางส่วน เช่น สมรรถภาพการได้ยิน สมรรถภาพการทำงานของปอด โดยที่การสูญเสียนั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน
- ระดับ A₃ คือ สุขภาพยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรอาจจะมีโรคติดเชื้อหรือมีอาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ซึ่งถ้ารักษาก็สามารถหายได้ในช่วงเวลา 30 วัน และ/หรือสมควรต้องการเฝ้าระวังสุขภาพเป็นระยะ ๆ และปรึกษาแพทย์เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ นอกจากนั้นยังมีการสูญเสียสมรรถภาพของร่างกายขนาดปานกลาง
- ระดับ A₄ คือ สุขภาพมีแนวโน้มไม่ดีและอาจเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเกิดจากการสูญเสียสมรรถภาพของร่างกายมากและ/หรือมีอาการเจ็บป่วยชนิดเรื้อรัง หรือเฉียบพลัน ควรได้รับการรักษาพักผ่อนและเปลี่ยนงานควบคู่กันไป

ผลจากการประเมินสุขภาพของแรงงานสตรี โดยจำแนกตามอายุการทำงาน (ตาราง 5) พบว่า แรงงานสตรีส่วนใหญ่มีสุขภาพในระดับ A₂ (ร้อยละ 64.3) รองลงมาก็มีระดับสุขภาพในระดับ A₁ (ร้อยละ 18.1) A₃ (ร้อยละ 15.4) และ A₄ (ร้อยละ 2.2)

ตามลำดับ เมื่อพิจารณาระดับสุขภาพตามระยะเวลาในการทำงานหรืออายุงาน ก็ปรากฏว่าแรงงานสตรีเมื่อเข้ามาทำงานมีอายุงานในช่วง 1-5 ปี จะมีระดับสุขภาพส่วนใหญ่คือระดับ A₂ (ร้อยละ 50.0) รองลงมาคือระดับ A₁ (ร้อยละ 38.7) ส่วนระดับสุขภาพ A₃ มีเพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 11.3) แต่เมื่อทำงานไปนานขึ้นในช่วง 5-10 ปี ระดับสุขภาพ A₁ จะลดลง (เหลือร้อยละ 8.3) แต่จะมีสุขภาพ ระดับ A₂ มากขึ้น (ร้อยละ 77.4) และสุขภาพที่ไม่ดีคือ A₃ มากขึ้น (ร้อยละ 14.3) ยิ่งทำงานไปนานเท่าใด โดยเฉพาะ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละของคนที่มีสุขภาพดี (A₁ A₂) จะลดลง (ร้อยละ 12.4) และ 61.7 ตามลำดับ) แต่ระดับสุขภาพไม่ดีคือ A₃ และ A₄ จะมากขึ้น (ร้อยละ 19.8 และ 6.2) ตามลำดับ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีสุขภาพอยู่ในขั้นไม่ดี A₄ จำเป็นต้องมีการเฝ้าระวังมากขึ้น สำหรับระดับสุขภาพ A₁ ของกลุ่มที่ทำงานเกิน 10 ปี (ร้อยละ 12.4) มีสูงกว่ากลุ่มที่ทำงาน 5-10 ปี (ร้อยละ 8.3) อาจเป็นเพราะว่าคนงานบางส่วนอาจจะสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้หรือได้รับรู้ถึงพิษภัยของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อสุขภาพ จึงได้มีป้องกันหรือรักษาจนสุขภาพร่างกายเกือบเป็นปกติแล้วก็ได้ ผลจากการประเมินสุขภาพแสดงให้เห็นได้พอสมควรว่ายิ่งทำงานไปนานขึ้น (โดยเฉพาะ 10 ปีขึ้นไป) แรงงานสตรีที่ทำงานในโรงงานเหล่านี้ก็ยังมีสุขภาพไม่ดีมากขึ้น

ตาราง 5. ร้อยละของผลการประเมินสุขภาพของแรงงานสตรี

อายุการทำงาน (ปี)	ระดับสุขภาพ				รวม
	A ₁	A ₂	A ₃	A ₄	
1 - 5	38.7	50.0	11.3	0.0	100.0 (62)
5 - 10	8.3	77.4	14.3	0.0	100.0 (84)
10 +	12.4	61.7	19.8	6.2	100.0 (81)
รวม	18.1	64.3	15.4	2.2	100.0 (227)

หมายเหตุ : ไม่ทราบอายุ 1 ราย

ทัศนคติเกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

นอกจากปัจจัยในด้านกายภาพเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานมีผลต่อความเจ็บป่วยของแรงงานสตรีแล้ว ทัศนคติเกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงานก็มีผลต่อสุขภาพ และความรุนแรงของการเจ็บป่วยด้วย ทั้งนี้เนื่องจากถ้าแรงงานสตรีได้ทราบถึงพิษภัยของสภาวะการทำงานและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวเขาก็จะได้หาทางป้องกันหรือแก้ไขสภาวะการทำงานเหล่านั้นให้ดีขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้ได้ถามถึงทัศนคติที่มีต่อสภาวะการทำงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงานด้านต่าง ๆ โดยแยกระดับของทัศนคติออกเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่นานใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมาก ซึ่งพอจะสรุปได้คือ

สำหรับสภาวะการทำงานนั้น (ตาราง 6) ส่วนใหญ่เห็นด้วย (ร้อยละ 52.4) ว่าลักษณะท่าทางในการทำงานที่ต้องยืนเดินหรือนั่งนาน ๆ นั้นมีผลต่อร่างกาย โดยเฉพาะอาการปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อแขนขาและหลัง แต่ก็มีอีกจำนวนมาก (ร้อยละ 42.7) ที่ไม่เห็นด้วยว่ามีผลต่อสุขภาพร่างกาย ซึ่งจากการสอบถามเหตุผลปรากฏว่าอาการปวดเมื่อยที่เกิดจากการทำงานในท่าเดิมนาน ๆ นั้นเกิดขึ้นเสมอ แต่เมื่อได้พักผ่อนก็จะหายไป สำหรับเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำงาน รวมทั้งการจัดวางสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการทำงานนั้นส่วนใหญ่เห็นว่าไม่อยู่ในลักษณะที่เสี่ยงมากนักอยู่ในตำแหน่งที่ควบคุมได้ และมีความสะดวก (ร้อยละ 55.8 88.4 และ 78.3 ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในโรงงานหลายแห่ง ได้เน้นเรื่องความปลอดภัยในการทำงานมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการมีป้ายเตือนในเรื่องความปลอดภัยเกือบทุกโรงงาน และได้มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายในจุดที่เสี่ยงภัย เช่น มีฝาหรือราวกันไว้อุบัติเหตุอาจจะมีบ้างก็เป็นอุบัติเหตุเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น กระสวยพุ่ง ของมีคมบาด เป็นต้น

สำหรับสิ่งแวดล้อมในการทำงานนั้น คนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าในโรงงานมีปัญหาเรื่องฝุ่น ความร้อนและเสียง (ร้อยละ 74.4 57.9 และ 49.1 ตามลำดับ) โดยเฉพาะฝุ่นจากฝ้ายซึ่งมีมากกว่าใยสังเคราะห์แม้ว่าจะมีระบบกำจัดฝุ่นในโรงงาน แต่ก็กำจัดได้ไม่หมด โดยเฉพาะฝุ่นฝ้ายเล็ก ๆ สำหรับความร้อนเนื่องจากตัวหลังคาเป็นอาคารชั้นเดียวผนังทึบ การระบายอากาศ และการกระจายความร้อนออกไปจากตัวอาคารมีน้อย ทำให้อากาศภายในอบอ้าว แต่บางแห่งก็พยายามทำระบบระบายความเย็นและไอน้ำเข้าไปในตัวอาคารเพื่อลดอุณหภูมิภายในตัวอาคาร และความชื้นและยังช่วยให้เส้นด้ายเหนียวง่ายในการปั่น กรอ และทออีกด้วย สำหรับปัญหาเรื่องเสียงนั้นมี

คนที่เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วยเล็กน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะตัวอาคารโรงงานจะเป็นอาคารชั้นเดียวที่โล่งติดต่อกันหมด และมีเครื่องจักรมากมายตั้งเรียงรายกันไปทำให้มีเสียงกระจายไปทั่วโรงงาน (แต่โรงงานตัวอย่างบางแห่งจะมีการแยกโรงปั้นด้วย และโรงทอดผ้าออกจากกัน) และคนงานก็ทำงานไปด้วยความเคยชินกับเสียงดังทั้ง ๆ รู้ว่าสมรรถภาพการได้ยินของหูลดลงไป สำหรับปัญหาเรื่องแสงโดยเฉพาะความไม่เพียงพอของแสง และสารเคมีนั้นคนงานส่วนใหญ่ยังมิได้ทัศนคติว่าเป็นปัญหาน้อยกว่าเรื่องฝุ่น เสียงและความร้อน

ตาราง 6. ร้อยละของทัศนคติเกี่ยวกับสภาวะการทำงาน และสิ่งแวดล้อมในการทำงานของแรงงานสตรี

	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	รวม
สภาวะการทำงาน :						
ลักษณะที่ทำงาน (นั่ง/ยืน/ ยกลูก เป็นต้น) อยู่ ถ้าทำงาน ไปนาน ๆ จะมีผลต่อสุขภาพ	3.9 (35)	48.9 (439)	5.0 (45)	41.9 (380)	0.8 (7)	100.0 (906)
เครื่องมือและอุปกรณ์ในการ ทำงานมีลักษณะเสียงสูง	3.1 (28)	34.3 (312)	6.6 (60)	54.5 (494)	1.3 (12)	100.0 (906)
เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการ ทำงานอยู่ในตำแหน่งที่ควบคุมได้ ไม่สะดวกเท่าที่ควร	0.8 (7)	8.9 (81)	1.9 (17)	87.6 (794)	0.8 (7)	100.0 (906)
การจัดวางสิ่งของที่ต้องการใช้ใน การทำงานควรมีการปรับปรุงให้ อำนวยความสะดวกมากขึ้น	1.5 (13)	17.4 (158)	2.8 (25)	77.0 (698)	1.3 (12)	100.0 (906)
สิ่งแวดล้อมในการทำงาน :						
โรงงานของท่านมีปัญหาเรื่องแสง ที่มีผลต่อความสามารถในการ มองเห็น	1.0 (9)	17.3 (157)	6.4 (58)	0.7 (6)	74.6 (676)	100.0 (906)

(ต่อ)

ตาราง 6. (ต่อ)

	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	รวม
โรงงานของท่านมีปัญหาเรื่อง เสียงที่มีผลต่อความสามารถ ในการได้ยิน	7.7 (70)	41.4 (375)	3.3 (30)	47.5 (430)	0.1 (1)	100.0 (906)
โรงงานของท่านมีปัญหาเรื่องฝุ่น ที่มีผลต่อระบบหายใจ	10.3 (93)	64.1 (581)	4.9 (44)	20.5 (186)	0.2 (2)	100.0 (906)
โรงงานของท่านมีปัญหาเรื่อง อุณหภูมิที่มีผลต่อร่างกาย	9.6 (87)	48.3 (438)	9.1 (82)	32.5 (294)	0.5 (5)	100.0 (906)
โรงงานของท่านมีปัญหาเรื่อง สารเคมีซึ่งมีผลต่อร่างกาย	2.0 (18)	20.6 (187)	4.7 (43)	23.4 (212)	49.3 (446)	100.0 (906)

ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันพิษภัยจากสิ่งแวดล้อมของโรงงาน

จากที่มีการรณรงค์เรื่องความปลอดภัยในการทำงานมากขึ้น ทำให้หลายโรงงานคำนึงถึงพิษภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานมากขึ้น ในหลายโรงงานได้แจกอุปกรณ์ในการป้องกันฝุ่น อุปกรณ์ในการป้องกันเสียงให้แก่คนงานสตรี แต่จากการสอบถามคนงาน ปรากฏว่ามีการแจกอุปกรณ์ดังกล่าวเป็นครั้งคราว เช่น ในช่วงของการรณรงค์เรื่องความปลอดภัย ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าวก็ยังมีไม่ทั่วถึง และถ้าใครทำหายก็ต้องซื้อมาใช้เองโรงงานจะไม่แจกให้อีก เมื่อถามถึงทัศนคติในเรื่องประสิทธิภาพของการใช้อุปกรณ์ในการป้องกันพิษภัยจากสิ่งแวดล้อมภายในโรงงาน โดยประสิทธิภาพหมายถึงการมีอุปกรณ์ไว้ใช้อย่างเพียงพอ คุณภาพของอุปกรณ์ดี และมีการใช้อย่างถูกต้อง ซึ่งปรากฏว่าสตรีส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยว่าการใช้อุปกรณ์ป้องกันฝุ่น เสียง แสง สารเคมี และไฟฟ้ายังมีประสิทธิภาพพอสมควรร้อยละ 66.5 51.8 63.1 67.2 และ 67.3 ตามลำดับ (ตาราง 7) ทั้ง ๆ ที่บางแห่งมีใช้แต่อุปกรณ์ยังมีคุณภาพไม่ค่อยดี เช่น ผ้าปิดจมูกยังไม่สามารถกรองฝุ่นฝ้ายที่เล็กมาก ๆ ได้ซึ่งคนงานมักไม่ค่อยรู้ นอกจากนี้คนงานยังไม่ค่อยนิยมใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น ผ้าปิดจมูกป้องกันฝุ่นก็ไม่ค่อยชอบใช้เพราะรู้สึกอึดอัดหายใจไม่สะดวก ที่ปิดหู (ear-plug) ก็ไม่ชอบใช้ เนื่องจากรู้สึกเกะกะรำคาญ เป็นต้น ซึ่งแสดงว่าการรับรู้เกี่ยวกับพิษภัยจากสิ่งแวดล้อมของ

โรงงานยังมีไม่มากเท่าที่ควร (ราวร้อยละ 20 - 50) แต่ก็มียางจำนวนมากเห็นด้วยว่าการใช้อุปกรณ์บางอย่าง โดยเฉพาะอุปกรณ์ป้องกันความร้อนภายในโรงงานยังขาดประสิทธิภาพอยู่ (ร้อยละ 50.1) โดยเฉพาะในฤดูร้อนอากาศภายในโรงงานจะร้อนมาก

ตาราง 7. ร้อยละของทัศนคติเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ในการป้องกันพิษภัยจากสิ่งแวดล้อมของโรงงาน

	เห็นด้วย อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างมาก	รวม
การใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยจากฝุ่น	3.3	26.9	3.4	66.8	0.7	100.0
ภายในโรงงานขาดประสิทธิภาพ	(29)	(244)	(31)	(596)	(6)	(906)
การใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยจากเสียง	8.8	31.1	8.2	51.5	0.3	100.0
คังของเครื่องจักรภายใน	(80)	(282)	(74)	(467)	(3)	(906)
โรงงานของท่าน ยังขาด ประสิทธิภาพ						
การใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยจากแสง	5.5	23.7	7.7	61.9	1.2	100.0
ภายในโรงงานยังขาดประสิทธิภาพ	(50)	(215)	(70)	(561)	(10)	(906)
การใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยจาก ความร้อนภายในโรงงาน	3.3	46.8	4.9	44.5	0.5	100.0
ยังขาดประสิทธิภาพ	(31)	(424)	(44)	(403)	(4)	(906)
การใช้อุปกรณ์ป้องกันภัยจาก เคมีภายในโรงงานยังขาด ประสิทธิภาพ	0.3	22.1	10.4	44.3	22.9	100.0
	(3)	(200)	(94)	(401)	(208)	(906)
การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตราย จากไฟฟ้า พื้นลื่น เครื่องจักร ฯลฯ	1.5	21.2	10.0	67.0	0.3	100.0
ยังขาดประสิทธิภาพ	(13)	(192)	(91)	(607)	(3)	(906)

ความสัมพันธ์ของระยะเวลาในการทำงานกับอาการเจ็บป่วยในปัจจุบันเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

แรงงานสตรีที่ทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมในการทำงานที่เสี่ยงต่อสุขภาพอย่างมาก เช่น เสียงดังจากเครื่องจักรตลอดระยะเวลา 8 ชั่วโมง ซึ่งมีความถี่เกินกว่ามาตรฐานที่กำหนดสำหรับทุกคนที่จะรับได้ไม่เกิน 80 เดซิเบล และฝุ่นของเส้นใยที่เกิดจากขบวนการผลิตที่มีมากกว่า 1 มิลลิกรัม ต่ออากาศ 1 ลูกบาศก์เมตร (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2525) ซึ่งเป็นอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจและทำให้เกิดอาการคันตา แสบตา หรือน้ำตาไหลตลอดเวลา รวมทั้งแสงสว่างในการทำงานซึ่งถ้ามีน้อยเกินไปจะทำให้มีอาการปวดตา มีนัยยะบางรายจะมีกล้ามเนื้อตากระตุกและสมรรถภาพการมองเห็นแยลง ซึ่งอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ จะค่อยเป็นค่อยไป ดังนั้นยังทำงานไปนาน ๆ อาการเจ็บป่วยต่าง ๆ จะมามากขึ้น และมีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

จากการทดสอบความสัมพันธ์ของระยะเวลาทำงาน กับอาการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งได้จากการถามอาการเจ็บป่วย โดยเฉพาะอาการเจ็บป่วยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมในการทำงานดังกล่าว (ตาราง 8) ปรากฏว่าร้อยละของคนที่ย่างงานว่ามีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจที่ไม่รุนแรง (เช่น ไอ หวัด แพ้อากาศ) อาการผิดปกติทางหูและตา จะมีสูงในช่วง 3 ปีแรก (ยกเว้น อาการที่เกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจที่รุนแรง เช่น หอบ เหนื่อย หายใจมีเสียงดัง ฯลฯ ซึ่งจะมีอาการไม่มากนักในช่วง 3 ปีแรก แต่จะมีมากขึ้นในช่วง 3-5 ปี) ซึ่งเป็นช่วงที่ร่างกายต้องปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานดังกล่าวอย่างมาก และจะค่อย ๆ ลดลงเมื่อระยะเวลานานขึ้น (ในช่วงเกินกว่า 3 ปีจนถึง 7 ปี) และจะกลับมีอาการมากขึ้นอีกเมื่อทำงานไปนานขึ้น ตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไปก็จะมีอาการเจ็บป่วยมากขึ้นทุกอาการ และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ของระยะเวลาการทำงานกับอาการเจ็บป่วยดังกล่าวด้วยไคสแควร์ พบว่า อาการเจ็บป่วยในปัจจุบันด้วยโรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมในการทำงานต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาการทำงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (ตาราง 8)

ตาราง 8. ร้อยละของอาการเจ็บป่วยในปัจจุบันเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ อาการผิดปกติทางหู
อาการผิดปกติทางตา จำแนกตามระยะเวลาการทำงาน (เดือน)

อาการเจ็บป่วย	ระยะเวลาการทำงาน (เดือน)					รวม
	0-36	37-60	61-84	85-120	121	
ระบบทางเดินหายใจ *						
มี	17.3	8.0	5.3	30.7	38.7	8.5 (77)
ไม่มี	15.4	9.9	7.1	30.3	37.3	91.5 (829)
การหอบเหนื่อยหายใจ						
มีเสียงคั่งๆ *						
มี	8.4	13.8	6.6	30.5	40.7	18.5 (168)
ไม่มี	17.2	8.8	7.0	30.4	36.6	81.5 (738)
ความผิดปกติทางหู *						
มี	9.9	9.5	7.6	30.0	43.0	29.5 (266)
ไม่มี	18.0	9.9	6.7	30.7	34.7	70.5 (639)
ความผิดปกติทางตา *						
มี	10.9	9.6	7.3	32.3	38.8	52.6 (477)
ไม่มี	20.8	9.8	6.6	28.3	34.4	47.4 (429)
รวม	15.6	9.7	7.0	30.4	37.3	100.0
(จำนวน)	(142)	(88)	(63)	(275)	(338)	(906)

หมายเหตุ : * ทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-square) มีนัยสำคัญที่ .01

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงาน
กับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ (risk factors)

ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า การทำงานในอุตสาหกรรมสิ่งทอของแรงงานสตรีต้องเผชิญกับการเสี่ยงต่อสุขภาพหลายอย่าง โดยเฉพาะปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในการทำงานเช่นเสียงดัง แสงสว่าง และฝุ่นฝ้าย ซึ่งมีผลต่อการเสื่อมสมรรถภาพในการได้ยิน การทำงานของปอด และการมองเห็น ซึ่งอาการเหล่านี้จะสะสมไปทีละน้อยแต่จะมีอาการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะยาว ประกอบกับไม่ค่อยได้รับความสนใจหรือรับรู้ต่อปัญหาสุขภาพ และผลของการทำงานที่มีต่อสุขภาพในระยะยาว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแรงงานสตรีเหล่านี้มีพื้นฐานการศึกษาที่ต่ำ และมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ดังนั้น ในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ เฉพาะที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมในการทำงานกับปัจจัยเสี่ยงต่างๆ บางประการเท่าที่พอจะมีข้อมูล ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัยเดิมก่อนเข้ามาทำงานในโรงงาน (โดยแยกเป็นชนบทและเมือง) ระดับการศึกษา (แยกเป็นป.4 และสูงกว่า ป.4) กระบวนการผลิตที่ทำงานอยู่ในปัจจุบัน (แยกเป็นกระบวนการปั่นและทอ) ทักษะเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ ดังกล่าวและทักษะเกี่ยวกับประสิทธิภาพของอุปกรณ์ป้องกันฝุ่นและเสียง (แยกเป็น 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมาก) ได้ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of variance) เพื่อพิสูจน์ว่าความผันแปรหรือความแตกต่างของตัวแปรอิสระต่าง ๆ ทั้ง 5 ตัว ซึ่งเป็นตัวแปรด้านปัจจัยเสี่ยงว่าจะมีผลต่อความเจ็บป่วย ด้วยโรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมของโรงงาน หรือไม่โดยควบคุมตัวแปรเกี่ยวกับระยะเวลาในการทำงานไว้ เพราะได้พิสูจน์มาแล้วว่ามีความสัมพันธ์กับอาการเจ็บป่วยทั้ง 3 อาการ ซึ่งเป็นตัวแปรตาม

ผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของอาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับทางเดินหายใจกับตัวแปรด้านปัจจัยเสี่ยงทั้ง 5 ตัว (ตาราง 9) ดังกล่าว พบว่าปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่ออาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับทางเดินหายใจอย่างมีนัยสำคัญได้แก่ เขตที่อยู่อาศัยเดิม การศึกษา การรับรู้ถึงประสิทธิภาพของอุปกรณ์ป้องกันฝุ่น (ที่ระดับนัยสำคัญ .01) และการรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับฝุ่น (ที่ระดับนัยสำคัญ .05) สำหรับแผนงานนั้นมีผลต่ออาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับทางเดินหายใจน้อยมาก (ไม่มีนัยสำคัญ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างของปริมาณฝุ่นในทั้งสองแผนกมีไม่มากนัก เพราะอาคารโรงงานเป็นอาคารชั้นเดียว หลังคาสูง และโล่งถึงกัน ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการปั่นด้ายหรือกระบวนการทอผ้า ก็อาจจะมีฝุ่นฟุ้งกระจายไปได้ในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ประกอบกับคนงาน

ไม่นิยมใช้ผ้าปิดจมูกกันฝุ่น โดยตัวแปรด้านปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ สามารถอธิบายอาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับทางเดินหายใจได้ร้อยละ 20.9 (ร้อยละของค่าที่อธิบายได้ต่อค่าทั้งหมด) ซึ่งผลของการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นว่า การรับรู้ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและประสิทธิภาพของอุปกรณ์ รวมทั้งพื้นฐานการศึกษาเดิม และความเคยชินต่อสภาพการทำงานภาคเกษตรกรรมในชนบทนั้นมีผลต่อการเจ็บป่วยเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 9. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของอาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับทางเดินหายใจกับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ

ที่มาของการผันแปร	ผลรวมของกำลังสอง	องศาความเป็นอิสระ	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง	F	Sig.F.
ตัวแปรหลัก (Main effect)	10.020	11	0.911	12.077	0.000 *
เขตที่อยู่อาศัยเดิม	0.712	1	0.712	9.444	0.002 **
การศึกษา	0.981	2	0.490	6.501	0.002 **
กระบวนการผลิตที่ทำงานอยู่	0.117	1	0.117	1.554	0.213
ทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาของฝุ่น	0.645	3	0.215	2.851	0.036 ***
ทัศนคติเกี่ยวกับประสิทธิภาพของอุปกรณ์	6.200	4	1.550	20.560	0.000 *
ตัวแปรผันร่วม (Co-variate)	10.116	4	0.916	12.538	0.000 *
ระยะเวลาในการทำงาน	10.116	4	0.916	12.538	0.000 *
การผันแปรที่อธิบายได้	20.136	15	0.845	11.198	
การผันแปรที่เหลือ	76.136	1,139	0.075		
การผันแปรทั้งหมด	96.270	1,154	0.833		

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

$$\text{ร้อยละของการอธิบายได้} = \frac{20.136}{96.270} \times 100 = 20.9 \%$$

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของอาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับหุ ก็เช่นเดียวกัน (ตาราง 10) ปรากฏว่า ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่ออาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับหุอย่างมีนัยสำคัญ คือ กระบวนการผลิตที่ทำงานอยู่มีอิทธิพลต่ออาการเจ็บป่วยทางหุสูงที่สุด (มีนัยสำคัญ

ที่ .001) รองลงมาคือ ระดับการศึกษา และทัศนคติเกี่ยวกับประสิทธิภาพของอุปกรณ์ป้องกันเสียง (มีระดับนัยสำคัญ .01) ส่วนปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ คือ ทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาของเสียงและเขตที่อยู่อาศัยเดิมมีอิทธิพลต่อการเจ็บป่วยเกี่ยวกับหูน้อยมาก (มีนัยสำคัญ .10) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคนงานส่วนใหญ่มักจะทำงานด้วยความเคยชินจนเกือบจะรู้สึกได้ว่าเสียงดังของเครื่องจักรในโรงงาน เป็นปัญหาต่อสุขภาพในระยะยาวสำหรับระยะเวลาในการทำงาน ซึ่งเป็นตัวแปรคู่ที่มีผลต่อการเจ็บป่วยเกี่ยวกับหูค่อนข้างสูง (มีระดับนัยสำคัญ .001) และตัวแปรทั้งหมดอธิบายอาการเจ็บป่วยทางหูได้ร้อยละ 14.4

ตาราง 10. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของอาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับหูกับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ

ที่มาของการผันแปร	ผลรวมของกำลังสอง	องศาความเป็นอิสระ	ค่าเฉลี่ยกำลังสอง	F	Sig.F.
ตัวแปรหลัก (Main effect)	1.491	11	0.045	4.568	0.000*
เขตที่อยู่อาศัยเดิม	0.022	1	0.028	2.842	0.092
การศึกษา	0.107	2	0.054	5.474	0.004**
กระบวนการผลิตที่ทำงานอยู่	0.676	1	0.176	18.046	0.000*
ทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาของเสียง	0.031	1	0.033	3.135	0.098
ทัศนคติเกี่ยวกับประสิทธิภาพของอุปกรณ์	0.148	4	0.037	3.787	0.005**
ตัวแปรผันร่วม (Co-variate)	0.221	1	0.221	22.607	0.000*
ระยะเวลาในการทำงาน	0.224	1	0.221	22.607	0.000*
การผันแปรที่อธิบายได้	1.712	12	0.059	6.071	0.000*
การผันแปรที่เหลือ	10.163	1,142	0.010		
การผันแปรทั้งหมด	11.875	1,154	0.010		

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

$$\text{ร้อยละของการอธิบายได้} = \frac{1.712}{11.875} \times 100 = 14.4\%$$

11.875

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนอีกอันหนึ่ง คือ ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อการเจ็บป่วยทางตา (ตาราง 11) พบว่าปัจจัยเสี่ยงทุกตัวมีผลต่อการเจ็บป่วยทางตาอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการเจ็บป่วยทางตามากที่สุดก็คือ กระบวนการผลิตที่ทำงานอยู่ เขตที่อยู่อาศัยและระดับการศึกษา (มีระดับนัยสำคัญ .001) สำหรับตัวแปรเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาของฝุ่นที่มีผลต่อสุขภาพ และทัศนคติเกี่ยวกับประสิทธิภาพของอุปกรณ์ป้องกันฝุ่นมีผลน้อยกว่า (มีนัยสำคัญที่ระดับ .01) นอกจากนี้ระยะเวลาในการทำงาน ก็มีผลต่อการเจ็บป่วยทางตาไม่มากเช่นกัน (มีนัยสำคัญที่ระดับ .01) และตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการเจ็บป่วยทางตาได้ร้อยละ 17.9 ดังนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยเสี่ยงที่มีอิทธิพลต่อการเจ็บป่วยทุกอาการ ทั้งที่เกี่ยวกับทางเดินหายใจ อาการทางหู และอาการทางตา อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ระดับการศึกษาของแรงงานสตรี ซึ่งมีผลต่อความรู้หรือความสนใจที่จะป้องกันรักษาสุขภาพ ตลอดจนการรับรู้ว่ามีสิ่งแวดล้อม (โดยเฉพาะฝุ่นฝ้าย และเสียงดังของเครื่องจักร) จะมีอันตรายต่อสุขภาพในระยะยาว และการรับรู้ถึงอันตรายของสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยเฉพาะฝุ่นและเสียงต่อสุขภาพในระยะยาว รวมทั้งทัศนคติด้านประสิทธิภาพของอุปกรณ์ที่ใช้ป้องกันพิษภัยดังกล่าว ทั้งในแง่ของการมีอุปกรณ์ป้องกันให้ใช้ แต่ไม่ใช้ เพราะไม่ชอบหรือรำคาญ และการมีอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพต่ำ นอกจากนี้แผนงานก็เป็นปัจจัยเสี่ยงอีกอันหนึ่งที่มีความสำคัญพอสมควร โดยเฉพาะในแผนกทอผ้าจะมีเสียงดังมากกว่าแผนกปั่นด้าย แต่ปริมาณของฝุ่นฝ้ายอาจไม่แตกต่างกัน ซึ่งสมควรจะได้จัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยต่าง ๆ อันเกิดจากการทำงานรวมทั้งการป้องกันพิษภัยจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ดังกล่าว ตั้งแต่คนงานเข้ามาทำงานและทางด้านเจ้าของโรงงานก็น่าจะได้จัดการด้านอาชีวอนามัยของโรงงาน เพื่อให้แรงงานที่ทำงานในโรงงานได้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

ตาราง 11. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของอาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับค่ากับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ

ที่มาของการผันแปร	ผลรวมของ กำลังสอง	องศาความ เป็นอิสระ	ค่าเฉลี่ย กำลังสอง	F	Sig.F.
ตัวแปรหลัก (Main effect)	95.625	11	8.693	6.683	0.000*
เขตที่อยู่อาศัยเดิม	17.502	1	17.502	13.455	0.000*
การศึกษา	19.924	2	9.962	7.668	0.000*
กระบวนการผลิตที่ทำงานอยู่	17.908	1	17.908	13.767	0.000*
การรับรู้ปัญหาเกี่ยวกับฝุ่น	13.554	3	4.518	3.473	0.010**
การรับรู้ถึงประสิทธิภาพของ อุปกรณ์	19.428	4	4.857	3.734	0.005**
ตัวแปรผันร่วม (Co-variate)	10.164	1	10.164	7.814	0.005*
ระยะเวลาในการทำงาน	10.164	1	10.164	7.814	0.005*
การผันแปรที่อธิบายได้	105.789	12	8.816	6.777	0.000*
การผันแปรที่เหลือ	485.552	1,142			
การผันแปรทั้งหมด	591.341	1,154			

หมายเหตุ : * มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

$$\text{ร้อยละของการอธิบายได้} = \frac{105.552}{591.341} \times 100 = 17.9\%$$

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่นำมาเสนอในบทความนี้ ได้มาจากการสำรวจเกี่ยวกับผลต่อสุขภาพและเศรษฐกิจของแรงงานย้ายถิ่นสตรีที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมทอผ้า ซึ่งดำเนินการสำรวจโดยศูนย์ปฏิบัติการพิชวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ ร่วมกับสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ในช่วงปี 2529-2530 ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สภาวะการทำงานและสภาพการจ้าง การเจ็บป่วยและสุขภาพอนามัยตั้งแต่ก่อนเข้ามาทำงานจนถึงปัจจุบัน ทักษะเกี่ยวกับสภาวะการทำงานและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพและการเจ็บป่วย ทักษะเกี่ยวกับการป้องกันสภาวะแวดล้อมในโรงงานที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ รวมทั้งปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่มีผลต่ออาการเจ็บป่วย ได้แก่ เขตที่อยู่อาศัยเดิม ระดับการศึกษา กระบวนการผลิต ทักษะเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และทักษะเกี่ยวกับอุปกรณ์ป้องกันภัยจากสิ่งแวดล้อมผล จากการสำรวจพอสรุปได้ว่าแรงงานสตรี

ที่มาทำงานในอุตสาหกรรมทอผ้าส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีปัญหาสุขภาพ และการเจ็บป่วย สำหรับการเจ็บป่วยที่พบบนนั้น มักจะเป็นอาการของโรคหลาย ๆ โรคในเวลาเดียวกัน มากน้อยขึ้นอยู่กับความถี่และความรุนแรงของการเจ็บป่วย ซึ่งอาการเจ็บป่วยเหล่านี้พบบ่อยมากในช่วงก่อนที่มาทำงานในโรงงาน เมื่อมาทำงานในโรงงานทอผ้ามากขึ้นอาการเจ็บป่วยก็จะมีหลายอาการและมีความถี่สูงขึ้น โดยเฉพาะอาการเจ็บป่วยที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมในการทำงานเช่น เสียง ฝุ่น และแสง ซึ่งมีผลต่อสุขภาพและก่อให้เกิดอาการเจ็บป่วยต่าง ๆ เช่น สมรรถภาพการได้ยินลดลง อาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจ (ซึ่งนานไปจะกลายเป็นอาการของโรคทางเดินหายใจเรื้อรังเช่น อาการหอบเหนื่อย หายใจลำบาก หายใจมีเสียงดังเป็นต้น) และอาการทางตาต่าง ๆ ซึ่งมีในสัดส่วนที่สูงขึ้นเมื่อแรงงานสตรีเหล่านี้ทำงานไปนานขึ้น ซึ่งเมื่อทำการตรวจสุขภาพทั้งสุขภาพร่างกายทั่วไป สมรรถภาพการได้ยิน และสมรรถภาพของปอดก็พบว่ามีความสอดคล้องต้องกัน กล่าวคือคนที่ทำงานนานขึ้น ระดับสุขภาพอนามัยยิ่งแย่ลง แต่เมื่อถามถึงทัศนคติเกี่ยวกับสุขภาพปรากฏว่าคนงานประมาณเกือบครึ่งหนึ่งเท่านั้นที่แสดงทัศนคติว่าสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีผลเสียต่อสุขภาพในระยะยาว โดยเฉพาะทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้านฝุ่น และเสียงมีผลต่อสุขภาพมากกว่าสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ สำหรับทัศนคติในเรื่องประสิทธิภาพของอุปกรณ์ป้องกันพิษภัยจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ สตรีส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยว่าอุปกรณ์ในการป้องกันสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ขาดประสิทธิภาพ เว้นในเรื่องของประสิทธิภาพในด้านการป้องกันฝุ่น

สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาค้างนี้ เมื่อพิจารณาผลของการศึกษา ประกอบกับลักษณะทั่ว ๆ ไปของโรงงานที่เข้าไปศึกษาซึ่งเป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีระบบการป้องกันพิษภัยต่าง ๆ อยู่บ้างแล้ว จะเห็นได้ว่าในด้านนโยบายนั้น น่าจะได้มีการเน้นในเรื่องของการสาธารณสุขมูลฐานในโรงงานโดยเฉพาะในเรื่องของงานอาชีวอนามัยอย่างเป็นระบบ และสุขศึกษาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่คนงานในเรื่องพิษภัยของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงงานนอกเหนือจากด้านความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งเน้นกันมากในช่วงนี้ เพื่อให้คนงานได้รับรู้และเข้าใจผลของการทำงานและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อสุขภาพอนามัยและการเจ็บป่วย เพื่อจะได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการป้องกันพิษภัยจากการทำงานในโรงงาน เพื่อว่าคนงานจะได้กระตือรือร้นที่จะทำการป้องกันและทำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการกระตุ้นความสำนึกของนายจ้างหรือเจ้าของโรงงานให้ร่วมมือช่วยเหลือคนงานในด้านการป้องกันพิษภัยดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชมพูศักดิ์ พุฒเกษ และกุศล สุนทรธาดา. 2532. ผลของการทำงานที่มีต่อสุขภาพอนามัย และสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของ แรงงานสตรีในอุตสาหกรรมสิ่งทอ (ฉบับร่าง) ศูนย์ปฏิบัติการศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Podhisita, C., and Soonthornthada, K. 1988. *Family Planning and Welfare Service for Female Workers in Manufacturing Industry : Pilot Survey and Cost-Benefit Analysis*. Labour and Population Team for Asia and Pacific (LAPTAP) and Institute for Population and Social Research, Mahidol University.